

Priekšnodokļa retrospektīvā atmaksa Latvijas gaumē 2/15/21

Dažu ES dalībvalstu, tostarp Latvijas, nacionālā likumvide neparedz citas dalībvalsts nodokļa maksātāja tiesības atgūt budžetā samaksāto nodokli kā citas dalībvalsts reģistrētam nodokļa maksātājam, ja tas reģistrējies Latvijas PVN maksātāju reģistrā. Šajā rakstā – par tiesas atziņām, kas paustas šā gada 28. janvāra Administratīvās apgabaltiesas spriedumā lietā Nr. A420147918, kurš šobrīd jau stājas spēkā.

Šajā lietā tika izšķirts strīda jautājums par pieteicēja, kurš darījumu periodā nebija reģistrēts Latvijas PVN maksātāju reģistrā, tiesībām atgūt nodokli par Latvijā iegādātām precēm, kuras pieteicējs tālāk izmantojis savu apliekamo darījumu nodrošināšanai.

Lietas būtība

Pieteicējs – Igaunijas PVN maksātāju reģistrā reģistrēts uzņēmums – Latvijā veica iegādes darījumus laikposmā, kurā tas nebija reģistrēts Latvijas PVN maksātāju reģistrā (2016. gada februāris–jūnijs). Vēlāk reģistrējies Latvijas PVN maksātāju reģistrā, pieteicējs pieprasīja budžetā samaksātās PVN summas atmaksu par darījumiem, kas notika pirms reģistrācijas. VID atteica atmaksu, pamatojot lēmumu ar to, ka darījumu periodā pieteicējs nebija reģistrēts VID PVN maksātāju reģistrā un Latvijas nacionālā likumvide šādas tiesības pieteicējam neparedz.

Lietā netika apstrīdēts fakts, ka PVN par pieteicēja turpmākajiem piegādes darījumiem ir aprēķināts atbilstoši likumvides prasībām.

Pieteicējs bija nokļuvis situācijā, kurā tam nebija pieejami instrumenti, ar kuriem varētu īstenot tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu par Latvijā iegādātajām precēm, neskatoties uz to, ka pieteicējs ir izpildījis visus priekšnodokļa atskaitīšanas kritērijus. Tādējādi netika ievērots priekšnodokļa atskaitīšanas sistēmas mērķis – pilnībā atbrīvot uzņēmēju no PVN, kas tam jāmaksā vai ko tas samaksājis saistībā ar savu saimniecisko darbību.

Tiesas secinājumi

Analizējot šo tiesisko situāciju, balstot savu viedokli uz ES PVN sistēmas pamatprincipiem un atsaucoties uz pastāvīgo Eiropas Savienības Tiesas (“EST”) judikatūru, tiesa atzina, ka kopējā PVN sistēma nodrošina neitralitāti attiecībā uz nodokļa piemērošanu visām saimnieciskajām darbībām neatkarīgi no to mērķa vai rezultāta, ja šīm darbībām principā ir piemērojams PVN.¹

Tiesa noskaidroja, ka piemērojamo ES direktīvu normas nav pakļautas formālam nosacījumam attiecībā uz neregistrēšanos vai pienākumu reģistrēties PVN vajadzībām atmaksas dalībvalstī.

No tā izriet, ka dalībvalstij nav tiesību saskaņā ar nacionālo likumvidi nodokļa maksātājam, kas veic uzņēmējdarbību citā dalībvalstī, liegt tiesības uz PVN atmaksu tikai tāpēc, ka šis nodokļa maksātājs PVN vajadzībām ir reģistrējies vai tam bija jāreģistrējas citā dalībvalstī.

Arī EST lietā C-242/19 *CHEP Equipment Pooling*, kurā tika lemts jautājums par PVN direktīvas un Padomes Direktīvas 2008/9/EK noteikumu interpretāciju attiecībā uz PVN atmaksu nodokļa maksātājiem, kuri nav reģistrēti atmaksas dalībvalstī, bet veic uzņēmējdarbību citā dalībvalstī, tiesa ir atzinusi, ka dalībvalsts nedrīkst liegt citas dalībvalsts teritorijā reģistrētam nodokļa maksātājam tiesības uz PVN atmaksu tikai

tāpēc, ka tas ir reģistrējies PVN vajadzībām vai tam bija jāreģistrējas atmaksas dalībvalstī.

No minētā secināms, ka Latvijas nacionālā likumvide attiecībā uz PVN atmaksas mehānismiem jāpilnveido, lai tā atbilstu ES kopējās PVN sistēmas pamatprincipiem un PVN direktīvas mērķiem. Kamēr attiecīgi grozījumi nav iestrādāti Latvijas PVN likumvidē, nodokļa maksātāji, kas nokļuvuši līdzīgās situācijās, savu interešu aizstāvībai var izmantot EST judikatūras atziņas, kuras atbilstoši Administratīvā procesa likuma noteikumiem iestādei jāņem vērā un jāpiemēro, lemjot attiecīgo privātpersonas jautājumu.

¹ 2018. gada 21. marta sprieduma lietā C-533/16 (EU:C:2018:204) 37. un 38. punkts, kā arī tajos norādītā judikatūra.